

zelfbeschikking

nr. **2**
oktober 2022
41^e jaargang

NIEUWSKRANT TER ONDERSTEUNING VAN HET VRIJHEIDSTREVEN VAN ONDERDRUKTE ETNISCHE MINDERHEDEN, IN HET BIJZONDER DIE IN INDONESIA.

Mogelijk misbruik Jakarta van wapens Nederland

door Han Polet

De Nederlandse minister van Defensie Kaja Ollongren gaf afgelopen zomer triomfantelijk aan hoeveel en welke soorten wapens Nederland zou leveren aan Oekraïne dat in februari jl. door Rusland was aangevallen. Dat was onhandig want Rusland las natuurlijk mee. Werden bovendien de criteria toegepast waaraan wapenleveranties moeten voldoen? Niet duidelijk werd immers waar de geleverde wapens uiteindelijk terecht zouden kunnen komen. Er wordt tussen verschillende partijen gevochten: West Oekraïne, Oost Oekraïne en Rusland. Wie garandeert dat de wapens straks niet in handen komen van hen voor wie ze allerminst zijn bedoeld? Gebrek aan controle kan zich op den duur zelfs tegen de leverancier keren. Dat bleek eerder in Afghanistan, waar door Amerika aan de Taliban geleverde wapens later tegen de Verenigde Staten werden ingezet.

Nederland is een belangrijk wapenexportland. Helaas worden de aantallen en soorten wapens of delen daarvan die aan Indonesië worden geleverd niet direct openbaar gemaakt. Vast staat wel wie de wapens gebruiken, maar niet tegen wie ze worden gebruikt. Alle redenen dus om eens na te gaan hoe het zit met de Nederlandse wapenleveranties aan Indonesië.

Geen controle

Sinds jaar en dag onderhoudt Nederland een discutabele militaire relatie met Indonesië. Die relatie is discutabel omdat Nederland een historisch gegroeide extra zorgplicht heeft voor de bewoners van dat land, met inbegrip van Molukkers en Papoea's. De uitvoer van Nederlandse militaire goederen wordt aan de hand van de aard van de goederen en het eindgebruik getoetst aan de acht criteria van het EUGSIW (EU Gemeenschappelijk Standpunt

Inzake Wapenexport). Daarbij is controle op het (eind)gebruik niet gegarandeerd.

Het Nederlandse ministerie van buitenlandse zaken stelt dat exportcontrole 'beoogt te voorkomen dat goederen/technologie op ongewenste wijze worden ingezet. Als er een risico bestaat dat het materiële onrechtmatig gebruikt wordt tegen de eigen bevolking, bijvoorbeeld in de situatie van Papua, zal er geen vergunning worden verleend.' En voorts: 'Nederland kan goederen/technologie, nadat deze uitgevoerd zijn en van eigendom veranderd, niet blijven monitoren (...) en heeft niet de rechtsmacht noch de capaciteit om eenmaal uitgevoerde goederen te blijven volgen.'

Minister Kaag, toen minister van handel (BZ), liet in december 2020 na haar Indonesische collega ervan te overtuigen dat het verbod op

het schenden van mensenrechten in Papua en de Molukse eilanden mogelijk werd overtreden. De wapenleveranties konden gewoon doorgaan.

Nederland levert Indonesië onder meer (onder)delen voor F-16 jachtvliegtuigen, communicatiesystemen, delen voor radarsystemen, nachtzichtapparatuur, (onder)delen voor helikopters, software programmatuur radarsystemen, reservedelen voor marineschepen, thermische camera's, bevoorradingsystemen, programmatuur geweervuurlokalisatiesystemen, akoestische sensoren, warmtebeeld-camera's, software, technologie. Bovendien traint ons land Indonesische militairen in het gebruik van dit militair materiaal.

vervolg op pagina 2 ►

In dit nummer

1
Controle leveranties wapens ontbreekt

2
Waarom Vanuatu Papua steunt

3
Pijnlijk gebrek aandacht Papua

Don Ceder (CU) wil rondetafelgesprek

Zelfbeschikking: recht of gunst?

4 & 5
Mogen Papoea's geweld gebruiken?

Interview ex-OPM'er

Amnesty klaagt Indonesië aan

6
Taak Nederlandse kerken Papoea's

DDET was belangrijke pressiegroep

7
Jonge Molukkers achter zelfbeschikking

8
Zendeling Kijne, beroemd in Papua

Referendum in West-Papua (1969) en in Oekraïne (2022)

Kort geleden hielden de Russen in Oekraïne in de bezette gebieden een onwettig referendum voor aansluiting bij Rusland. Daar is wereldwijd zeer afwijzend op gereageerd. Vierenveertig Europese landen kwamen op 6 oktober in Praag bijeen, enkel en alleen om gezamenlijk hun afwijzing uit te spreken over de oorlog en de bezetting van Oekraïne, en om het referendum te veroordelen. Heel Europa eensgezind tegen de bezetter. Hoe anders was dat in 1969 in West-Papua met de "Act of Free Choice". Dat plebisciet was ook onwettig en iedereen wist dat, ook de Verenigde Naties. Maar het werd geaccepteerd en nog steeds lijden de Papoea's onder het onrecht dat hen is aangedaan. Hoe lang moet het nog duren, voordat de wereld ook enthousiast het zelfbeschikkingsrecht van het Papoeavolk steunt? De huidige gebeurtenissen in Oekraïne houden ons een spiegel voor. (red)

Door wapenleveranties is Nederland mogelijk medeschuldig aan het illegaal vermoorden van Papoea's en Molukkers

Op Kamervragen over wapenleveranties aan Indonesië antwoordde de toenmalige minister van buitenlandse zaken Stef Blok op 12 januari 2021 dat 'de mensenrechtensituatie in Papua diverse zorgpunten kent waaronder geweldsincidenten tegen burgers, maar ook de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging en de positie van mensenrechtenverdedigers en (lokale) journalisten'. Ook toen echter gingen de wapenleveranties aan de krijgsmacht en mogelijk politiediensten onverminderd door.

Onduidelijk

Al decennia lang wordt vrijwel dagelijks door Indonesië geweld gebruikt tegen Papoea's. Op 22 augustus jl. werden vier Papoea's gruwelijk vermoord in de regio Mimika tijdens gewelddadige onregeligheden tussen Indonesische veiligheidstroepen en de Vrij Papua beweging. De doden werden in een rivier gegooid waar de ernstig verminkte lijken in dichtgebonden zakken werden gevonden. Kort daarop werden drie burgers en zes Indonesische soldaten gearresteerd op verdenking van (medeplichtigheid aan) aan moord. Opnieuw waren mensenrechten grof geschonden. Maar waar de gebruikte wapens vandaan kwamen, vermeldde mediarapportages niet.

Het Indonesische leger in West-Papua

Toen destijds vier soldaten van de Indonesische Kopassus-eenheid werden veroordeeld voor de moord op Theys Eluay, kregen zij slechts twee jaren gevangenisstraf. De commandant van het Indonesische leger noemde de moordenaars 'helden'. Ook toen was onduidelijk waar de wapens oorspronkelijk vandaan kwamen. Duidelijk is dat Indonesische militairen en politiepersoneel direct of indirect 'onrechtmatig gebruik maken' van geleverde wapens. Nederland is daarin medeverantwoordelijk geworden.

G20

Op 15 en 16 november 2022 vindt de G20 top van de negentien rijkste landen in de wereld plaats op Bali in Indonesië. De Indonesische president Joko Widodo is voorzitter. Indonesië onderhoudt goede politieke en economische banden met Rusland, heeft bovendien de inval in Oekraïne wel bekritiseerd zonder zich echter aan te sluiten bij de sancties tegen Rusland. Nederland daarentegen voegde zich onmiddellijk in het anti-Russische kamp en verbrak economische banden met Rusland. Vervolgens levert ons land de laatste restanten Nederlandse wapens aan Oekraïne.

Het antwoord op het dringende verzoek van onze stichting ZMP aan het Nederlandse kabinet om geen wapens aan Indonesië te leveren, wordt mogelijk op deze manier ingevuld:

- a) Nederland heeft nauwelijks meer wapens om aan Indonesië te leveren.
- b) In tegenstelling tot Nederland blijft Indonesië in het conflict om Oekraïne dicht bij Rusland staan.

Hieruit volgt dat voorzichtig kan worden geconcludeerd dat Nederland minder of geen wapens meer zal leveren aan Indonesië die kunnen worden ingezet tegen Papoea's en Molukkers. En dat is positief.

Han Polet

(KLTZ bd, ex defensie militair)

door Elly van Vliet

In 2010 nam het parlement een motie aan, waarin werd verzocht om een advies van het Internationaal Gerechtshof over de wettigheid van de overeenkomst van 1962 tussen Indonesië en Nederland over de status van West-Papua en de wettigheid van de Act of Free Choice 1969.

Elisabeth K. van Vliet

Honorair council voor Vanuatu

Vauatu wil dekolonisatie Melanesië

De bevolking van Vanuatu kent een lange geschiedenis van overheersing door vreemde machthebbers. Vanaf 1840 tot 1930 werden tienduizenden jonge mannen uit Vanuatu, onder valse voorwendselen geronseld voor arbeid op de plantages in Australië. De meesten eindigden als slaaf of slecht betaalde arbeiders en zagen hun eiland nooit meer terug. De ronselaars werden "blackbirders" genoemd. Tot op de dag van vandaag zijn er nakomelingen op zoek naar hun roots in Vanuatu.

Van 1906 tot 1980 was Vanuatu gekoloniseerd door Frankrijk en Groot-Brittannië onder de naam "Nieuwe Hebriden". Pas sinds 30 juli 1980 is Vanuatu een onafhankelijke staat toen de Republiek Vanuatu werd opgericht.

Deze traumatische ervaringen vormen de basis voor de antikoloniale positie. Bij de oprichting heeft de Republiek Vanuatu zich bij monde van de eerste premier Father Walter Lini, uitgesproken voor dekolonisatie over de hele wereld. Dit betreft niet alleen West-Papua, maar bijvoorbeeld ook Nieuw-Caledonië. Vanuatu heeft actief bijgedragen aan de oprichting van de Melanesian Spearhead Group (MSG) als een middel om dekolonisatie in Melanesië te bewerkstelligen. Vanuatu heeft een sterke en consistente staat van dienst in het ondersteunen van dekolonisatie-inspanningen over de hele wereld, via multilaterale fora zoals de Verenigde Naties. Alle kabinetten ondersteunen dit beleid actief tot op de dag van vandaag.

Weinig Nederlandse ophef over leed onderdrukte Papoea's

door Ab Jansen

Hoe komt het dat de al tientallen jaren voortdurende onderdrukking en discriminatie van Papoea's, waarvoor de Indonesische autoriteiten verantwoordelijk zijn, onder Nederlanders zo weinig weerzin oproepen en al helemaal geen luid en breed gedragen protest teweeg brengen? We hebben het hier over zoiets ongrijpbaars als 'de publieke opinie', een fenomeen dat altijd bemiddeling kent van bijvoorbeeld de media – tv, kranten of sociale media.

Wie inzoomt op 'de publieke opinie' kan inderdaad niet om de rol van deze bemiddelaars heen. Daarom is de volgende vraag terecht: in hoeverre zijn de makers van nieuws bereid zulke thema's aan de orde te stellen, en dan ook nog eens indringend en aanhoudend? En deze: in hoeverre zijn ze daartoe in staat?

Vragen als deze houden op hun beurt weer verband met beschikbare budgetten op redacties. We weten dat die niet royaal zijn als het gaat om posten voor correspondenten. Maar juist zij zijn door reportages over misstanden in verre oorden in staat om de gemoederen onder lees-, luister- en kijnpubliek te beroeren. Maar zelfs al zou dit type journalistiek de ruimte krijgen, dan nog is algehele verantwoordiging onder lezers en kijkers niet vanzelfsprekend. Ik noem enkele factoren die zicht geven op belemmeringen die algehele verantwoordiging in de weg kunnen staan.

Journalisten

- Onderdrukkende regimes beseffen goed hoe ondermijnd de rol van journalisten - correspondenten inclusief - kan zijn als het de positie van onderdrukkers betreft. Wie als bezetter ongestoord zijn gang wil blijven gaan, legt berichtgeving vanuit een bepaald gebied aan banden, bijvoorbeeld door toegang ertoe enkel gecontroleerd toe te staan.
- Een andere factor is in hoeverre kijk- en lezerspubliek zich kan identificeren met wat tijdgenoten ver weg overkomt. Naarmate volken meer in een andere cultuur leven en hun leed als het ware verpakt zit in een andere wereld, zal het inlevingsvermogen van het publiek toe- of afnemen. Het

lijkt erop dat Papoea's de dupe zijn van dit verschijnsel. Hier ligt een taak voor de media, maar ook voor kerken en mensenrechtenorganisaties. Kunnen zij algemeen menselijk leed of onrecht ontdoen van de culturele context zodat het wel indringend en aangrijpend overkomt bij toeschouwers ver weg? Kunnen zij leed en onrecht dichtbij brengen door in de huid te kruipen van slachtoffers?

- Een derde factor die meespeelt is de mate van verantwoordelijkheid die het publiek voelt zodra het met leed en repressie wordt geconfronteerd. 'Wat kunnen we doen?', is een vraag die vrijwel automatisch opkomt. Het aanpakken van bezetters en onderdrukkers vraagt om nationale en internationale politieke daadkracht. Maar pogingen daartoe verzanden nogal eens in de vergaderzalen van Den Haag, Brussel of New York. Daar komt bij dat autoritaire regimes elkaar vaak de hand boven het hoofd houden als het over mensenrechtenschendingen gaat.

Kerken

Mede vanwege dat laatste pleiten velen ervoor dat in plaats van interstatelijk contact er beter op ngo-niveau kan worden gewerkt. Ngo's zouden mogelijk voor verandering van onderop en van binnenuit kunnen zorgen. In Papua is al jarenlang sprake van zo'n van 'onderop-benadering', wat te danken is aan het werk van zendelingen en kerken. Hier geen 'waan van de dag'-gestalte van publieke verontwaardiging over onrecht, maar een getrouwe betrokkenheid van gemeenteleden bij diaconaal werk daár. Natuurlijk is ook deze benadering kwetsbaar voor inmenging door de autoriteiten. Maar door het low profile-karakter van zulke contacten, die vaak diep verworteld zijn in de samenleving, maken ze meer kans opkomend autoritair bestuur en repressie te verduren.

Ab Jansen is redacteur buitenland van het Reformatorisch Dagblad. Hij bracht verschillende bezoeken aan Papua.

ChristenUnie komt op voor Papoea's

De opvatting van de ChristenUnie is dat op Nederland als voormalige koloniale macht een bijzondere verplichting rust om op te komen voor de bescherming van de rechten van de bevolking van Papua. De bevolking van West-Papua heeft bij de overdracht van het gebied aan Indonesië geen werkelijke zeggenschap gehad.

Iedere uiting van de wens tot meer zelfbeschikking wordt de kop ingedrukt. Alleen al de afgelopen drie jaar zijn er bijna honderd doden gevallen door geweld van Indonesische veiligheidstroepen of politie in Papua. Journalisten en mensenrechtenorganisaties krijgen geen toegang tot het gebied. Hoewel de Indonesische

president Widodo in 2018 beloofde dat de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN West-Papua zou mogen bezoeken, is dit tot nu toe niet gebeurd.

Het is een bijna vergeten conflict in een verre uithoek van de aarde, zo lijkt het. Maar het is juist vanwege die uit onze gedeelde geschiedenis voortvloeiende verplichting dat we als ChristenUnie proberen de situatie steeds aan de orde te stellen. Begin dit jaar is onze motie door de Kamer aangenomen die de regering opdroeg Indonesië ertoe op te roepen een bezoek van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN, Bachelet, aan West-Papua mogelijk te maken en

Gunst of universeel recht?

De Papoea's beriepen zich al in februari 1962 op het op 14 december 1960 in Resolutie 1514 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties vastgelegde universeel geldige recht van zelfbeschikking. Zij deden dat in een toen geheim gehouden adviesrapport aan het Nederlandse kabinet via de op 5 april 1961 opgerichte en deels door verkiezingen samengestelde Nieuw-Guinea Raad. Dat was bijzonder, want in de ogen van Den Haag was zelfbeschikking destijds meer een recht dat een koloniserend land aan de bevolking van zijn kolonie kon verlenen dan algemeen geldig.

Tot deze conclusie komt **Hugo van der Woerd** in een onder begeleiding van prof. dr. James Kennedy geschreven scriptie Zelfbeschikkingsrecht: een gunst of een universeel recht? Van der Woerd studeert geschiedenis aan de Universiteit van Utrecht. Hij constateert dat toen in 1945 het Handvest van de VN werd geschreven zelfbeschikking minder belangrijk werd gevonden dan in 1962 toen spanningen over Nieuw-Guinea tussen de Republiek Indonesië en Nederland tenslotte uitliepen op het Akkoord van New York.

Minister van buitenlandse zaken J.M.A.H. Luns en staatssecretaris Th. H. Bot beriepen zich 'als laatste strohalm' op de in het VN-Handvest voor een koloniserend land vastgelegde verplichting het welzijn van hun kolonie ook d.m.v. van zelfbeschikking te bevorderen. De Nieuw-Guinea Raad daarentegen stelde dat het om een universeel recht gaat, waarvan de verwezenlijking wel gegarandeerd was onder Nederlands bestuur, maar niet onder dat van Indonesië.

Ook in dit opzicht is het 'des te pijnlijker dat er bijna zestig jaar later nog steeds geen onafhankelijk West-Guinea is'.

Red. ZB

in de VN Mensenrechtenraad aandacht te vragen voor West-Papua.

Op ons initiatief besloot de commissie Buitenlandse Zaken een ronde tafelgesprek over de situatie in West-Papua te houden. Dat gesprek zal naar verwachting dit najaar plaatsvinden. Het zal dan allereerst gaan over de mensenrechtensituatie van de oorspronkelijke Papuabevolking. Maar we zullen het ook hebben over de wortels van het huidige conflict en de historische rol van Nederland.

Don Ceder is CU Tweede Kamerlid

Geweld in de strijd om dekolonisatie Papua

door Aad Kamsteeg

Bij de dekolonisatie in de vorige eeuw gebruikten vrijwel alle nationale bevrijdingsbewegingen in hun strijd om onafhankelijkheid geweld. Dat deden Frelimo in Mozambique en FNLA in Angola tegen de Portugezen, ZANU in Rhodesië en Haganah in Palestina tegen de Britten, FLN in Algerije tegen de Fransen. In Azië was het niet anders. Bevrijdingsgroepen pakten de wapens op in de Filipijnen, Vietnam, Afghanistan, Indonesië. En ze hadden succes. Om met de vroegere Britse premier Harold MacMillan (1894-1986) te spreken: Ze hadden de wind van de geschiedenis mee. De westerse kolonisten werden verdreven.

Maar het dekolonisatieproces is niet afgerond. Kenmerk van een kolonistator is immers niet dat hij westers is, maar dat hij als buitenstaander een volk politiek, economisch en cultureel systematisch overheerst. Daarvan was tot niet lang geleden sprake in het door Arabieren gedomineerde negroïde Zuid-Soedan. Anno 2022 worden de Melanesische Papoea's door de Aziatische Indonesiërs gekoloniseerd. Kiezen de Papoea's ook voor wapengeweld?

Voor bevrijdingsorganisaties vormt geweld onderdeel van breder beleid. Aanslagen en/of guerrilla zetten diplomatie kracht bij. Doel is niet zozeer de tegenstander militair te verslaan als wel te demoraliseren met hit and run-aanvallen. Guerrillastrijders zijn bekend met het operatiegebied en krijgen vaak steun van de bevolking. Uit reactie gaan de aangevallen militairen er niet zelden toe over de burgers te terroriseren.

Kunnen bevrijdingsgroepen een militair superieure kolonistator verslaan? Nee, dat kan hoogstens als zij omvangrijke hulp van buitenaf krijgen. Oost-Timor is wat dat betreft een klassiek voorbeeld. Dit in 1974 door Portugal gedekoloniseerde gebied werd daarna bijna een kwart eeuw meedogenloos door Indonesië bezet. Wereldwijde publiciteit over massale wredeheden – schattingen over het aantal burgerdoden lopen uiteen van 102.000 tot 180.000 – leidden uiteindelijk tot het ingrijpen onder Australische leiding van een internationale troepenmacht en onafhankelijkheid in 2002.

Recht van opstand

Bestaat er een volkenrechtelijke legitimatie van verzet of opstand tegen een regerende macht? We spreken van 'verzet' bij een tegenstander van buitenaf die internationaal niet als overheid wordt erkend. Denk aan het Duitse naziregime (1940-1945) over ons land. De wettige Nederlandse regering zat in Londen. 'Opstand' daarentegen vindt plaats tegenover de eigen overheid. De preambule van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens spreekt indirect over verzet of opstand. Gesteld wordt nl. dat het noodzakelijk is dat mensenrechten wettelijk beschermd worden 'opdat de mens zich niet als laatste toevlucht gedwongen ziet tot rebellie (opstand) tegen tirannie en onderdrukking.'

Gedurende de jaren 1946-1965 van onafhankelijkheidsstrijd kregen opstandige bevrijdingsbewegingen alleen al op grond van de aanwezigheid van een westerse koloniale macht brede internationale steun. Het koloniserende 'moederland' werd haast per definitie niet langer als wettige overheid beschouwd.

Maar wie bepaalt vandaag de dag of een overheid al dan niet wettig is? De manier waarop Jakarta in Papua aan de macht kwam, was strijdig met zowel bilaterale afspraken tussen Nederland en Indonesië als internationale normen voor het houden van een volksraadpleging. Helaas verbonden de Verenigde Naties daaraan geen consequenties. Met 84 stemmen voor, geen tegen en dertig onthoudingen legde men zich op 19 november 1969 neer bij de vervalste Daad van Vrije Keuze. Een door de Papoea's uitgeroepen regering in ballingschap wordt slechts door een enkele staat, zoals Vanuatu, erkend.

R2P

Intussen kan een als wettig erkende overheid zich wel zo schandelijk gedragen dat burgers 'als laatste toevlucht' besluiten in opstand te komen. Hoe schandelijk? Gewoonlijk wordt in dat verband verwezen naar misdaden als het uitmoorden van de eigen burgers, het grof schenden van de eigen fundamentele wetten en zware geloofsvervolging. Is daarvan sprake dan komt een in 2005 door de VN aanvaarde responsibility to protect (R2P) norm in beeld.

Deze VN-uitspraak houdt in dat regeringen verantwoordelijk worden gehouden voor het beschermen van de eigen onderdanen tegen 'volkenmoord, oorlogsmisdaden, etnische zuivering en misdaden tegen de menselijkheid'. Uiteraard moeten dergelijke wandaden door een onafhankelijke instantie worden vastgesteld. Kan dat ten aanzien van Papua? Indonesië sluit het gebied af voor buitenstaanders. Wanneer desondanks wordt vastgesteld dat Jakarta de bevolking structureel onbeschermd laat, schuift R2P de verantwoordelijkheid door naar de VN. Verwezen wordt naar het zevende hoofdstuk van het VN-Handvest waarin middelen worden genoemd om in te grijpen: sancties en zelfs militaire interventie.

Intussen voorkomt Jakarta's weren van buitenlandse media niet dat vanuit Papua systematische schending van mensenrechten wordt gemeld. Camelia Webb-Gannon schreef Morning Star Rising (the politics of decolonization in West Papua; 2021), John Martinkus The Road (uprising in West Papua; 2020), en Maire Leadbeaten See no evil (New Zealand's betrayal of the people of West Papua; 2018).

Een citaat van Martinkus: 'Ik was in Irak op het hoogtepunt van de Amerikaanse inbezittingen. Ik was in Sri Lanka toen de Tamils werden vervolgd, in Birma toen de militairen daar minderheden wreed onderdrukten, in

Oost-Timor en Aceh onder de Indonesiërs, in door de Taliban gecontroleerde gebieden in Afghanistan. Maar nooit zag ik een volk dat meer onderdrukt en geïsoleerd wordt als dat van de Papoea's onder Indonesische militairen en veiligheidsdiensten.'

“Nooit zag ik een volk dat meer onderdrukt en geïsoleerd wordt als dat van de Papoea's”

Principes

Grijpen de Papoea's naar de wapens tegenover een staat die misdadiger werd? Zo ja, is dat verstandig en mogen buitenlandse sympathisanten hen daarin steunen? De United Liberation Movement for West Papua (ULMWP) van leider Benny Wenda verklaart dat zich onder haar 'politieke leiderschap' ook het West Papua Army bevindt, een samenvoeging van drie militaire facties. Wat de precieze relatie van deze facties is tot de in 1964 opgerichte Organisasi Papua Merdeka (OPM) is onbekend. In een in januari jl. aan de secretaris-generaal van de VN gestuurde boodschap zegt de OPM 'de belangrijkste organisatie te blijven die door middel van gewapende strijd en diplomatie vecht voor politieke onafhankelijkheid', ondertekening: Jeffrey Bomanak.

De internationaal opererende Free West Papua Campaign verklaart dat 'wij een vreedzame, publieke campagne vormen'. In Papua zelf is het West Papua National Committee (WPNC) van voorzitter Agus Kossay een belangrijke verzetsgroep. Zij zegt 'met vreedzame middelen' voor onafhankelijkheid op te komen: demonstraties, het hijsen van de Papoease Morningstar, petitities en gesprekken met de autoriteiten.

Passen de Papoea's ook methoden van burgerlijke ongehoorzaamheid en andere vormen van gewelddoos verzet toe? Niet erg waarschijnlijk. Als er op vlaghijnsing al met grof geweld wordt gereageerd, zal dat met sit down-acties en boycotts des te meer gebeuren. Gandhi en Luther King boekten uiteindelijk succes omdat Britse en Amerikaanse overheden nog een greintje beschaving hadden. Tegenover Stalin, Hitler en Mao zouden alleen nog maar meer bloedbaden zijn gevolgd. Ten aanzien van de Indonesische militairen moet hetzelfde worden gevreesd.

Is er reden principieel tegen het gebruik van geweld door Papoea's te zijn? In dat geval moeten we wel in het reine komen met de gewapende strijd van Willem

Organisaia Papua Merdeka (OPM) in actie te velde (Ontleend aan dr. G.J. Aditjondro)

Papua en Papua's, Amnesty Internationals zorgen

door Martha Meijer

Deze titel is niet zomaar een woordspeling. Afgelopen voorjaar besloot de Indonesische regering dat het westelijk deel van het eiland Nieuw-Guinea zal worden opgedeeld in de provincies West-Papua, Zuid-Papua, Centraal-Papua en het Bergland Papua. De laatste drie vormden tot nu toe één provincie Papua, maar dat gaf veel aanleiding tot verwarring. Uiteraard was de verwarrende naamgeving niet de enige reden tot dit besluit. Aan de basis ervan ligt de machtsverdeling over dit zeer grondstofrijke gebied. In dezelfde argumentatie is ook de lokale autonomie opnieuw verdeeld. Amnesty International (A.I.) maakt zich daarover ernstig zorgen. Het gaat om uitgifte van concessies, samenwerking met het leger en belastingheffing op mijnbouwproducten.

van Oranje indertijd tegen de Spaanse overheid en ons zingen over 'de tirannie verdrijven' uit het zesde couplet van het Wilhelmus.

De Franse reformator Theodorus Beza (1519-1605) stelde onder invloed van de Bartholomeusnacht – massale moord op Hugenoten in 1572 – dat gewapend verzet tegen de koning uiteindelijk geoorloofd kan zijn. De vraag is dan wel of het verstandig is. Als geweld niet langer exclusief door de overheid wordt ingezet, liggen chaos en terreur op de loer. Vandaar dat reformator Calvijn alleen lagere overheden een recht van opstand toekende.

Opstandelingenleiders moeten wel steeds overwegen of de winst van geweld opweegt tegen de negatieve gevolgen ervan. Het einde van gewapend verzet kan verschrikkelijker zijn dan het begin. Maar uiteindelijk zijn het – net als de Oekraïners tegen Rusland – de Papoea's zelf die hierover moeten beslissen.

Aad Kamsteeg was commentator buitenland voor het Nederlands Dagblad en de EO.

Gerardus Thommey blijft optimistisch

'Ja, Papua zal eens vrij worden. Wanneer? 'Als onze rechten belangrijker zullen worden gevonden dan belangenpolitiek. Ik blijf optimistisch, ook omdat ik zie wat we internationaal aan steun krijgen. Indonesië zal op een gegeven moment vermoed raken en opgeven.' Gerardus Thommey heeft zijn geboorteland sinds 1985 niet meer gezien. In dat jaar vluchtte hij naar Papua New Guinea, werd aan de grens gearresteerd, om een jaar later naar Ghana te worden gedeporteerd. In 1990 kreeg hij politiek asiel in Nederland, waarna zijn vrouw Devota en beide toen nog jonge zoons Messu en Revo zich bij hem voegden.

Natuurlijk hadden de Indonesiërs het op hem voorzien. In het district Merauke was Thommey sinds het eind van de jaren zestig als guerrillastrijder van Operasi Papua Merdeka (OPM) in de jungle actief geweest. Na van de nog door Indonesië opgeleide Seth Roemkorem een militaire training te hebben gevolgd was hij regiocommandant in het district Merauke geworden. 'We waren voornamelijk defensief bezig, want tegen de met gevechtshelikopters uitgeruste Indonesiërs waren we natuurlijk niet opgewassen.'

De in 1947 in het dorpje Muyu geboren Gerardus had zich zijn leven anders voorgesteld. 'Maar de in 1962 naar Nieuw-Guinea gekomen Indonesiërs maakten de Papoea's al direct tot hun vijanden. Nederland sloot daarvoor zijn ogen en oren, alle uitingen van protest ten spijt'. En zo voelde de als mecanicien werkzame Thommey zich geroepen zich bij verzetsleider Jacob Pray te voegen.

Of hij nog eens naar Papua hoop terug te keren? 'Pas als de machtsomwenteling begint', zegt hij, daarin gesteund door zoon Messu. 'Wat zouden de leiders daar nu aan ons hebben? We moeten ons recht op een eerlijke volksstemming nu vanuit dit land verdedigen.'

de territoriale troepen (TNI) als de speciale troepen (Kopassus), zich laten inhuren voor de veiligheid van de werknemers van de mijnen. Men verwacht dat dit 'verdienmodel' versterkt wordt door de opdeling. Als een concreet voorbeeld heeft A.I. Indonesia onlangs een onthullend rapport gepubliceerd¹. Een bijkomend probleem is dat buitenstaanders zelden tot het gebied worden toegelaten, wat weer een intimiderend effect heeft op de mensen die zich nog wel kunnen uitspreken. De cirkel is gesloten.

Voor meer informatie: www.amnesty.nl/landen/indonesie
Martha Meijer
(project-assistent Indonesië van A.I. Nederland)

Nederlandse kerken moeten verbondenheid tonen

Wat is vandaag de dag de taak van de Nederlandse kerken ten opzichte van de in een uiterst benarde situatie verkerende Papoea’s? Die vraag stelde ZB een viertal met Papua verbonden kerkelijke voorgangers van rooms-katholieke en protestantse huize. Dit zijn hun reacties.

Nederlandse solidariteit

Persoonlijk contact tussen kerkleden en -leiders in Nederland en Papua drukt solidariteit uit met moederkerken en hun dochterkerken in Papoea. Zulk contact is vanzelfsprekend vanwege de geestelijke verwantschap in Christus die boven bloedverwantschap uitstijgt. Toch is dit in de uiterst benarde situatie in Papua niet voldoende. Verwantschap moet ook op institutioneel vlak gepraktiseerd worden om hulp meer solide en relevant te maken voor de strijd van de Papoea’s voor hun zelfbeschikkingsrecht. Nodig is dat zowel leden als kerkleiding protesteren tegen mensenrechtenschendingen en pleiten voor een staakt-het-vuren en – even belangrijk - dialoog.

Een kerkelijke solidariteitsverklaring zet kracht bij aan de oproepen tot een vreedzame oplossing van het conflict. De regering van Indonesië is er gevoelig voor hoe het buitenland over haar denkt. Ook de vrijheidsstrijders hebben behoefte aan sympathie in hun strijd voor recht. Vandaar dat openlijke protesten van de (leiding van de) Nederlandse kerken tegen het gebruik van geweld meer zoden aan de dijk kan zetten dan communicatie onder vier ogen tussen vertegenwoordigers van de kerken in beide landen.

Uit ervaring weet ik dat iedereen in Papua die geweldloosheid en mensenrechten hoog in het vaandel heeft, reikhalzend uitziet naar een publiek pleidooi hiervoor door de kerken in Nederland die van oudsher historisch met hen verbonden zijn. **Nico S. Dister** *is franciscaner pater te Sentani, Papua.*

Proefschrift behandelt ook DDET

Door mijn scriptie indertijd over het Landelijk Actiecomité Zuid Molukken (LaC) ontdekte ik een hiaat in de historiografie. Aanhangers van de Republik Maluku Selatan (RMS) kwamen hierin steeds minder aan bod. Over de gevolgen hiervan schreef ik in 2010 een artikel voor de bundel Ontstolen Zelfbeschikking.

Hierna stelde ik mij de vraag of dit euvel ook gold voor de historiografie van de gehele Nederlandse koloniale geschiedenis. En zo stuitte ik op een ander hiaat in de contemporaine Nederlandse geschiedenis: de conservatieve pressiegroepen in de jaren vijftig, zestig en zeventig. Ik onderzoek in mijn proefschrift wat hun voornaamste ideeën en acties waren, hoe zij in een

Kerkelijke verbondenheid

Waarom eigenlijk worden er geen journalisten in Papua toegelaten? Wat moet daar verborgen blijven? Toch weten we via allerlei kanalen wat daar plaatsvindt: schending van mensenrechten, willekeurig geweld tegen de bevolking en duizenden mensen die door het optreden van het Indonesische leger op de vlucht zijn geslagen. Verschillende protestantse en rooms-katholieke kerken in Papua spreken zich openlijk uit over het lijden van de mensen en het onrecht dat hun wordt aangedaan. Ze spreken Jakarta aan op haar verantwoordelijkheid en roepen op te stoppen met het geweld en in plaats daarvan een eerlijke dialoog aan te gaan.

Die kerken vragen om solidariteit, allereerst van Nederlandse kerken. Kerken weten van verbondenheid met Christus, met elkaar en met alle mensen. Als Kerk van Christus vormen zij één lichaam. Als daarin één lid lijdt, lijden alle leden mee.

Verbondenheid betekent dat ons land zich openlijk solidair verklaart met Papua. Waar de media en de overheid zwijgen, wegkijken, eigen belangen hebben, moeten zij spreken. Zij moeten het bij onze overheid, Europa, de VN en natuurlijk bij Indonesië opnemen voor gerechtigheid, waardigheid en vrede.

Ds. Henk van der Steeg *is predikant in de Protestantse Kerk in Nederland en was van 1969 tot 1973 zendeling in Papua.*

Banden vasthouden

Terwijl ik nadacht over wat ik zou schrijven, las ik over vier Papoea’s die op bizarre wijze door leden van het Indonesische leger waren gedood. Het raakte me. Ik merk daarin hoe nauw ik me verbonden voel met het volk van de Papoea’s, zeg maar m’n broedervolk. Ik kom uit een gezin dat jarenlang op Papua heeft gewoond en waar ik geboren ben. Mijn vader was er de eerste zendeling van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Hij werkte er van 1955 tot ongeveer 1963. Daarna had hij op diverse manieren contact met de kerken in Papua en hen bezocht.

Zelf mocht ik ook Papua bezoeken en preken in de kerk van Kouh. Daar heb ik liefde en verbondenheid met de Papoea’s ervaren. Hoe belangrijk om als kerken die banden vast te houden en op basis van verbondenheid in Jezus Christus en wederzijds respect elkaar te blijven zoeken en steunen. Laten we vasthoudend blijven bidden voor de kerken op Papua. Dat de Here hen in hun benarde situatie wil zegenen en de verkondiging van het Evangelie door mag gaan.

ds. Kees Drost *is predikant in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en nauw verbonden met Papua.*

Profetisch spreken

Net als Oud-Testamentische profeten moeten kerkelijke voormannen nu de nood van hun gemeenten zien. Het bloed van de lijdende mens schreeuwt naar de hemel. Eens zullen zich misdragende machthebbers zich voor God moeten verantwoorden.

We leven in omstandigheden waarin politieke machthebbers de indruk wekken dat opstandelingen verantwoordelijk zijn voor terreur onder de bevolking. Wie anders dan de kerken, dienaren van de HERE, zullen de bevolking hiertegen kunnen beschermen? Zij moeten hun stem verheffen. Gelukkig hebben zich in districten waar onlusten waren, ambtenaren kerkelijke voormannen uitgenodigd om samen de problemen te overwinnen.

In de Verklaring van de Rechten van de Mens staat dat vrijheid het recht is van alle volken en dat kolonialisme moet worden afgeschaft. Het grote doel van de ook door de Papoea’s verlangde vrijheid is het verheerlijken van de Naam van de HERE. Ook daarom zal het kerkelijke ambt niet alleen vanaf de kansel, maar ook tegenover machthebbers profetisch moeten spreken. Zoals indertijd Micha, Amos, Zefanja en Nehemia deden.

Ds. Tera Kepno *is predikant in de Gereja Jemaat Reformasi Papua, zusterkerk van de Gereformeerde Gemeenten.*

door Joes Kuys

protestbijeenkomsten, memoranda aan de Staten-Generaal en natuurlijk de jaarlijkse weekendconferentie. De jongerenafdeling die eind jaren vijftig ontstond was bovendien ongekend in een tijd van steeds meer politieke desinteresse.

De ‘culturele revolutie’ en de hiermee samenvallende Molukse terreuracties in de jaren 1966-1978 bleken funest voor het maatschappelijk draagvlak dat Door de Eeuwen Trouw met zoveel inzet en toewijding had gecreëerd.

Joes Kuijs

Historicus en docent geschiedenis en maatschappijleer

Maluku dichtbij, ook voor jonge Molukkers anno 2022

door Wim Manuhutu

Eenenzeventig jaar na aankomst van de grote groep Molukkers in Nederland in 1951, bestaat de Molukse gemeenschap inmiddels uit vier (en in sommige families zelfs vijf) generaties. Dat betekent dat er Molukse jongeren zijn wiens grootouders in Nederland geboren en getogen zijn. Wat betekent dat voor hun verbondenheid met de Molukse gemeenschap en het land van hun (over-)grootouders? Hoewel er in de laatste decennia geen grootschalig onderzoek is gedaan naar de jongere generaties (de laatste onderzoeken dateren uit het begin van de jaren 2000) is het wel mogelijk om op basis van observatie en het volgen van activiteiten van jongeren – zowel offline als online – enkele opmerkingen te maken.

Ten tijde van het gewelddadige conflict in de Molukken (1999-2004) bleek dat ook jongeren massaal in actie kwamen. Niet alleen liepen ze mee in de vele stille tochten, maar ze organiseerden ook allerlei evenementen die tot doel hadden aandacht te vragen voor de situatie in de Molukken.

Ook in de jaren daarna, kunnen we zien dat jongeren zich manifesteerden, bijvoorbeeld rondom de arrestatie van de dansers die in aanwezigheid van de Indonesische president de RMS-vlag lieten zien en daarna tot jarenlange gevangenisstraffen werden veroordeeld. Vaak hadden deze acties een online karakter. Dat is goed om in gedachte te houden omdat het idee van massaal bezochte demonstraties wellicht een verschijnsel is dat tot het verleden behoort.

Molukse jongeren hebben zich in de afgelopen twee decennia op allerlei manieren ingezet voor de Molukken. Het feit dat velen van hen ook daadwerkelijk in de gelegenheid zijn geweest om de Molukken te bezoeken, heeft daar ongetwijfeld toe bijgedragen. Inzet voor

Thommy Soumokil verwacht het van de Molukken zelf

In hoeverre sta je achter de RMS-idealen van je vader en moeder?

Ik sta nog altijd 100% achter de RMS. Maar ik ben wel teleurgesteld in de pemerintah RMS in Nederland¹. En waarom? Indertijd² liet de pemerintah mijn vader nl. in de steek. Toen hij de doodstraf kreeg, wilden de Molukkers hier demonstreren. Maar dat mocht niet van ds. S. Metiarj³. Mijn vader was teleurgesteld omdat hij in die nacht van 11 april 1966 voorafgaand aan zijn executie tot half 12 vergeefs wachtte op hulp uit Nederland. Maar toen kwam ds. Souisa⁴ hem vertellen dat er geen reactie uit Nederland was binnengekomen en de doodstraf zou worden uitgevoerd. Ik ben dus helemaal klaar met de Molukkers in Nederland. Ik denk alleen nog maar aan de Molukkers in Maluku.

het eigen dorp, maar ook als het gaat om zaken als onderwijs – denk aan het Bahasa Basudara-project waarbij online taalonderwijs aan jongeren in de Molukken wordt gegeven – en het milieu. De Save Aru campaign tegen massale ontbossing op Aru werd in Nederland met name door Molukse jongeren opgepakt. Wat opvalt bij deze activiteiten is dat er veel meer sprake is van wederkerigheid waarbij het lokale behoeften en wensen zijn die leidend zijn. Het gemak waarmee Molukse jongeren van nu contact leggen met generatiegenoten in de Molukken staat in geen verhouding tot hoe dat vroeger zat.

Inzet

Hoe zit met de steun voor de gedachte aan een eigen onafhankelijke staat onder Molukse jongeren van nu? Wat duidelijk is, is dat de RMS-vlag voor veel Molukse jongeren (niet voor allen) een belangrijk symbool is dat uiting geeft aan hoe ze zichzelf zien. Bij allerlei manifestaties die in 2021 plaats vonden in het kader van het zeventigjarig verblijf van Molukkers in Nederland, was de RMS-vlag prominent aanwezig. Of dat ook een meer dan symbolische verbondenheid inhoudt, zou onderzocht moeten worden. In dat kader is het interessant om te volgen hoe de manifestaties van het onlangs opgerichte demo-team van de RMS-regering zich zullen ontwikkelen. Het is nu nog te vroeg om daar iets zinnigs over te zeggen.

Wat heel duidelijk is, is dat de bestaande Molukse organisaties –zowel politiek als maatschappelijk– voor de uitdaging staan om jongeren op een zinvolle manier aan zich te binden. De Molukse jongeren van nu zetten zich voor allerlei zaken in die soms ook de eigen

Molukse jongeren voeren tjakalele-dans op (Almelo)

^[1] Ceram, werd op 2 december 1963 door Indonesische militairen opgepakt, in april 1964 in Jakarta ter dood veroordeeld en op 12 april 1966 geëxecuteerd.

^[2] D. Samuel Metiarj (1917-2007) was een belangrijk leider onder de in 1950 naar Nederland getransporteerde Molukse KNIL-militairen. In de Badan Persatuan (Eenheidsbeweging) speelde hij een toonaangevende rol.

^[3] Ds. Sam L. Souissa was de legerpredikant die Chris Soumokil, diens echtgenote en zoonje Thommy in Jakarta bijstond en met hen vlak voor de executie nog het avondmaal vierde.

^[4] Bedoeld worden twee familiegroepen die via advocaat Zegveld betrokken werden bij het proces De Punt over de Molukse treinkaping in 1977.

Zending Kijne: Hier onbekend, beroemd in Papua

Dominee
Izaäk
Samuel
Kijne

Toen de Nederlandse predikant Frans Weeda in oktober 2016 in Papua, het voormalige Nieuw-Guinea, het 60-jarig jubileum van de Gereja Kristen Injili (GKI, Evangelisch Christelijke Kerk) bijwoonde, was hij getuige van een opmerkelijke gebeurtenis. Het jubileum werd gevierd door zo'n 2000 mensen op het centrale grasveld van Serui op het eiland Yapen. Er werd gepreekt en gecollecteerd, gezongen en gedanst. Het was in Weeda's woorden 'overweldigend'. Maar het meest opmerkelijke ondervond de predikant aan het einde van de viering. De regent (bupati) van Yapen nam de microfoon en verzocht het publiek in te stemmen met zijn besluit de haven van Serui naar dominee Izaäk Samuel Kijne te vernoemen. Zijn verzoek werd beantwoord met een 'donderend applaus en gejuich'.

Izaäk Samuel ('les') Kijne, geboren in 1899 in Vlaardingen, was van 1923 tot 1958 zending-leraar in Nieuw-Guinea. In 1925 begon hij in Mieï op het schiereiland Wandammen in de Geelvinkbaai een kweekschool met internaat voor Papoease onderwijzers en voorgangers, waarvan hij tot het uitbreken van de oorlog in de Pacific directeur was. Na de oorlog bouwde hij met grote ijver en groot elan het onderwijs in Nieuw-Guinea weer op, wat in 1955 culmineerde in de oprichting van de Theologische School in Serui waar de eerste Papuase predikanten werden opgeleid en waarvan Kijne tot 1958 rector was. Al met al heeft Kijne honderden Papoease jongens van Nieuw-Guinea's noord- en westkust 'leren denken, werken en zingen', zoals de zending F.C. Kamma dat ooit verwoordde.

Behalve een 'groot pedagoog' was Kijne een befaamd koördigent. Hij liet zijn Papoease leerlingen koralen van Bach en

liederen van Beethoven en Mendelssohn in Indonesische vertaling zingen. Ook zongen zij 'Hai tanahku Papua' (O mijn land Papua), een lied dat in 1925 door Kijne werd geschreven. Dit lied werd in 1961 door de Nieuw-Guinea Raad – het parlement van Nederlands Nieuw-Guinea – verheven tot volkslied. Twee jaar later toen de Republiek Indonesië de volledige bestuurlijke controle over het gebied kreeg werd de hymne verboden, maar 'Hai tanahku Papua' wordt nog steeds erkend als volkslied door activisten voor een onafhankelijk Papua, met inbegrip van de Organisasi Papua Merdeka (Organisatie voor een Onafhankelijk Papua).

Is Kijne in Nederland een vrijwel onbekend man, in Papua is hij een beroemdheid. Over deze onbekende, beroemde man schrijf ik een biografie. Toen ik in het kader daarvan in juni 2018 Papua bezocht, kon ik met eigen ogen en oren waarnemen dat Kijnes aanwezigheid daar nog steeds zichtbaar en hoorbaar was. Zo hangt in de ontvangsthal van de Synode GKI in Jayapura, het voormalige Hollandia, een grote ingelijste foto van Kijne en zijn verloofde J.R. ('Jopie') Uittenbogaard uit 1932. De Theologische Hogeschool in Jayapura – de voorzetting van de Theologische School in Serui – is naar Izaäk Samuel Kijne vernoemd. In grote witte hoofdletters staat zijn naam op het gebouw. In Manokwari staat een levensgroot standbeeld van Kijne. In Mieï staat nog steeds zijn huis dat een adembenemend uitzicht biedt over de Wandammenbaai. Er gaan stemmen op om voor dat huis een 25-meter hoog standbeeld van Kijne op te richten.

Bezoek

Vlakbij Kijnes huis bezocht ik de Batu Peradaban (Steen der Beschaving) en

de Batu Inspirasi (Steen der Inspiratie). Op de Steen der Beschaving zou Kijne in 1925 een tekst aangebracht hebben die – vertaald uit het Indonesisch – als volgt luidt: 'Op deze steen leg ik de beschaving van de Papoea's vast. Ook al heeft iemand intellect, verstand en kennis, hij zal dit volk niet kunnen leiden; dit volk zal zelf moeten opstaan en zichzelf moeten leiden.' Met deze woorden zou Kijne de Papoea's onafhankelijkheid in het vooruitzicht hebben gesteld, zeggen de activisten voor een onafhankelijk Papua. De tekst was overigens niet in de steen gehouwen of op de steen geschreven.

Over de Steen der Inspiratie wordt verteld dat Kijne daar ingevingen kreeg voor zijn artikelen, boeken en vertalingen. Desgevraagd zei een Papuase vrouw tegenover een Canadese antropoloog: 'He [Kijne] knows us. [...]. He loves us. He sat on the edge of the cliff in Mieï [Batu Inspirasi], overlooking the sea, and he translated these hymns for us.' Want meer dan zichtbaar nog is Kijnes aanwezigheid in Papua hoorbaar. Elke zondag wordt in de tjokvolle kerken van Papua gezongen uit Kijnes bundel *Mazmur dan Nyanyian Rohani* (Psalmen en geestelijke liederen), die in 2017 zijn 124e (honderdvierentwintigste!) druk beleefde.

Last not least, Kijne stond aan de basis van de Evangelisch Christelijke Kerk, die als Gereja Kristen Injili in 2016 haar 60-jarig jubileum vierde, het jaar waarin de haven van Serui vernoemd werd naar een Nederlandse zending-leraar, wiens aanwezigheid voor menig Papoea nog dagelijks te zien of te horen is. Over opmerkelijk gesproken.

Tom van den Berge is historicus aan het *Instituut voor Taal, Land en Volkenkunde*

Liesbeth Zegveld: Ik wil de waarheid!

Nu het Proces De Punt is afgelopen is het de vraag hoe het verwerkingsproces van Molukkers en Nederlanders rond de gebeurtenissen op 11 juni 1977 bij De Punt verder verloopt. Komt er nog een rechtszaak of gaat het verder via de publiciteit? De advocate van de

nabestaanden, mr. L. Zegveld, heeft nu haar ervaringen en gedachten in een boek beschreven, onder de titel: "Ik wil de waarheid". Daar kunnen we mee verder. (TF)

Uitg. AtlasContact; Amsterdam 2022

Zelfbeschikking

Zelfbeschikking is een uitgave van de Stichting Zelfbeschikking Molukkers en Papoea's (ZMP), voorheen Door De Eeuwen Trouw (DDET).

Adres:

Postbus 6100
9702 HC Groningen
stichting.zmp@gmail.com

Contact:

Tijmen van 't Foort
Tel. 050-5260160 /
06-11322163

Redactie: Aad Kamsteeg

Bijdragen: Han Polet, Elly van Vliet., Ab Jansen, Don Ceder. Hugo van der Woerd, Gerardus Thommy, Martha Meijer, Pater Nico Dister, Ds. H. van der Steeg, Ds. Kees Drost, Ds. Tera Kepno. Henk v.d. Steeg, Wim Manuhutu, Jos Kuys, Tommy Soumokil, Tom van den Berge

Stichting ZBM

De Stichting Zelfbeschikking Molukkers en Papoea's ondersteunt het vrijheidsstreven van de onderdrukte etnische minderheden, in het bijzonder die in Indonesië. De Stichting ZMP is erkend als 'goede doelen'organisatie. Giften zijn aftrekbaar voor de belastingen. Giften kunt u overmaken op rekening IBAN NL53INGB0 000 91 30 00 t.n.v. Stichting ZMP te Groningen. Jaarrekening: zoek op ZMP in www.kennisbankfilantropie.nl

Nalatenenschap

Omdat het het leven tijdelijk is, vragen wij u te willen overwegen of u het belangrijke werk van onze stichting ook door nalatenenschap wilt steunen. De Stichting ZMP is over uw schenking of legaat geen successierechten verschuldigd. U kunt een legaat bij uw notaris vastleggen met de zin: "Ik legateer aan de Stichting ZMP te Groningen, vrij van rechten, een bedrag groot ... euro", voorzien van uw handtekening.